

ПСИХОЛОГО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ ПРАЦІВНИКА МІЛІЦІЇ

Порушуються питання щодо психолого-правових особливостей забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості працівника міліції у контексті розвитку інформаційного середовища в Україні.

Ключові слова: *інформаційно-психологічна безпека, психолого-правові особливості, працівники міліції.*

Постановка проблеми. Україна як частина сучасного світу знаходиться на етапі розвитку, що отримав наукове та нормативне визначення інформаційного суспільства. Становлення такого суспільства обумовлено високими темпами розвитку інформаційних технологій на базі динамічних інформаційних систем, використанням глобальних телекомунікаційних мереж (Інтернет), зростанням швидкості передачі та обробки інформації, збільшенням ємності мобільних носіїв, формуванням різних електронних баз даних персональної інформації жителів України. Зазначені досягнення науково-технічного прогресу позитивно відображаються на поліпшенні життя, оптимізації управлінських процесів, можливості реалізації конституційних прав на пошук, отримання, передачу і поширення інформації. Водночас розвиток інформаційних технологій безпосередньо впливає на стан інформаційно-психологічної безпеки окремої людини та суспільства що вимагає здійснення відповідних наукових досліджень.

Стан дослідження. Різні аспекти інформаційного законодавства тією чи іншою мірою висвітлювались в роботах українських і зарубіжних учених-адміністративістів: В. Б. Авер'янова, С. С. Алексєєва, Г. Л. Акопова, І. Л. Бачило, В. М. Брижка, О. А. Банчука, С. Ф. Гуцу, В. І. Гурковського, А. М. Гулеміна, Н. В. Паршиної, В. С. Цимбалюка, І. В. Март'янова, О. В. Синєокого. Окремі аспекти інформаційно-психологічної безпеки досліджували: Н. М. Бамбурак, А. Й. Капська, М. П. Лукашевич, О. В. Лівшун, І. І. Мигович, І. М. Пінчук, С. С. Пальчевський та інші.

Однак динамічні зміни у сучасному інформаційному просторі обумовлюють необхідність комплексного аналізу з позиції юридичної та психологічної науки захисту особистості від інформаційних загроз, що актуалізує пошук і вибір комплексних підходів у наукових дослідженнях із погляду на адаптацію інформаційного законодавства Європейського Союзу у правову систему України.

Метою статті є розроблення теоретичних підходів до визначення психолого-правових особливостей забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості працівника міліції України.

Виклад основних положень. Процеси перетворення, що відбуваються в Україні, реформа правоохоронної системи ставлять нові завдання перед суспільством і державою. Реформування та перехід до інформаційного суспільства різко активізували інформаційно-комунікативні процеси, які здійснюються опосередковано через засоби масової комунікації та безпосередньо в міжособистісній і особистісно-груповій взаємодії. У цьому зв'язку на новому рівні повинні порушуватися питання забезпечення інформаційно-психологічної безпеки громадян України, зокрема співробітників міліції.

Питання забезпечення інформаційно-психологічної безпеки відображено в Доктрині інформаційної безпеки України, яка доповнює основи внутрішньої і зовнішньої політики України, а також у Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні щодо системи державних гарантій конституційних прав людини в інформаційній сфері [1].

Забезпечення інформаційно-психологічної безпеки є складовою найважливішою для мінливого суспільства психологічної проблеми формування та функціонування адекватної інформаційно-орієнтовної основи соціальної поведінки людини як суб'єкта життєдіяльності. Вирішення зазначеної проблеми безпосередньо пов'язане з подоланням виявлених об'єктивних протиріч:

– соціально-психологічного характеру – між соціальним замовленням суспільства на фахівців, здатних захищати від негативних інформаційних впливів у професійній діяльності, забезпечувати власну інформаційно-психологічну безпеку, і не повною мірою реалізованими потенційними можливостями психологічної науки у вирішенні означеного завдання;

– науково-теоретичного характеру – між необхідністю створення науково обґрунтованої акмеологічної моделі забезпечення безпеки особистості співробітників міліції від негативних інформаційних впливів і її недостатньою теоретичною розробленістю, низьким рівнем методичного забезпечення [2].

На наш погляд, в існуючих нормативних правових актах інформаційна безпека розглядається у зв'язку із захистом безпосередньо інформації та інформаційних ресурсів, залишаючи осторонь проблеми особистості. Законодавчі рішення у цій сфері недостатньо конкретні, слабо виражені правові та соціальні механізми контролю та нейтралізації негативних інформаційно-психологічних впливів. Це створює умови для широкого розповсюдження деструктивних інформаційних впливів на співробітників міліції, сприяє закріпленню негативних сте-

реотипів поведінки в їх власних звичках і способі життя, знижує рівень граничних обмежень і правових заборон, що поряд з іншими факторами сприяє формуванню поведінки, спрямованої на правопорушення.

Існуючі нормативно-правові акти розглядають інформаційно-психологічну безпеку у вузькоінформаційному контексті, не охоплюючи проблеми особистості. Складність і різноманіття наростаючих негативних інформаційно-психологічних впливів призводить до деструктивних наслідків для особистості, суспільства та держави. Негативний інформаційно-психологічний вплив виявляється у вигляді інформації, включаючи засоби її виробництва, презентації та поширення, структурованої для її некритичного сприйняття як спонукач і регулятор поведінки об'єктів впливу [3].

У таких умовах інформаційно-психологічна безпека особистості співробітників міліції проявляється у вигляді симптомокомплексу особистісних властивостей, які сприяють формуванню та функціонуванню адаптивної інформаційно орієнтовної основи соціальної поведінки людини, що є важливою умовою успішності протидії негативному інформаційно-психологічному впливу.

Порівняна стійкість і сталість щодо екстремального характеру правоохоронної діяльності з боку співробітників міліції, що виражаються у властивостях їх особистості, обумовлюють здатність протистояти впливам середовища, долати опір негативних зовнішніх умов, успішно здійснювати цілі та наміри професійної діяльності.

Недостатня розробленість правових і соціальних механізмів контролю та нейтралізації негативних інформаційно-психологічних впливів створює умови для їх широкого впливу на психіку співробітників міліції та визначає основні психолого-правові особливості забезпечення їхньої інформаційно-психологічної безпеки.

Психологічна стійкість, демонстрована в адаптивній поведінці в різних ситуаціях професійної діяльності, виступає основним показником оцінки стану інформаційно-психологічної безпеки особистості співробітників міліції. Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та типологічні властивості особистості пов'язані з ефективністю їх копінг-поведінки і успішністю протидії в ситуаціях негативного інформаційно-психологічного впливу.

Теоретичний і методологічний аналіз дозволив зробити висновок, що інформаційно-психологічну безпеку особистості співробітників міліції можна розглядати як стан захищеності психіки від дії різноманітних інформаційних факторів, що перешкоджають чи утруднюють формування та функціонування адекватної інформаційно-орієнтовної основи соціальної поведінки людини (і в цілому життєдіяльності в суспільстві), а також адекватної системи його суб'єктивних (особистіс-

них, суб'єктивно-особистісних) ставлень до навколишнього світу та себе.

Негативний інформаційно-психологічний вплив за суттю – це такий вплив на людину або групу осіб (крім їх волі), який здійснюється з використанням спеціальних засобів і методів впливу на психіку людини та призводить до негативних наслідків для особистості, суспільства та держави. Вплив проявляється у вигляді інформації, структурованої для її некритичного сприйняття [4].

Показниками стану інформаційно-психологічної безпеки особистості співробітника міліції виступають відповідні рівні психологічної стійкості. Високий рівень психологічної стійкості характеризується домінуючою внутрішньою мотивацією, усвідомленою моральністю нормативності поведінки, емоційною врівноваженістю, високим рівнем відповідальності та самоконтролю в процесі взаємодії з колегами по службі та за інтерпретації повідомлень засобів масової інформації, при цьому виражені емоційно-вольові особливості поєднуються з підвищеною критичністю до змісту інформаційних повідомлень, наведених у них доказах аргументах.

Середній рівень характеризується розвиненими інтелектуальними та комунікативними якостями, позитивною внутрішньою та зовнішньою мотивацією, високою емоційністю, збудливістю під час сприйняття повідомлень, високою самооцінкою, інформованістю, товариськістю. Висока емоційність реакцій може незначно впливати на психологічну стійкість, знижуючи об'єктивність сприйняття інформації.

Низький рівень характеризується помірною спрямованістю на вирішення оперативно-службових завдань, переважно позитивною зовнішньою мотивацією, тривожністю, вразливістю, суперечливістю висновків при аналізі інформації з порушених проблем, поступливістю, схильністю до компромісу та конформізму. Для осіб цього рівня характерні помірно розвинені емоційно-вольові якості, невисокі інтелектуальні та комунікативні здібності.

Психологічний механізм достовірного зв'язку соціально-психологічних, індивідуально-психологічних та індивідуально-типологічних властивостей особистості з ефективністю їх копінг-поведінки та успішністю протидії в ситуаціях негативного інформаційно-психологічного впливу може стати основою розвитку інформаційно-психологічної безпеки особистості. Облік цих властивостей особистості, а також важливих умов протидії: мінімальна сукупність у вигляді симптомокомплексу особистісних властивостей утворюють особистісний копінг-потенціал (копінг-ресурс); зміни, що відбуваються за допомогою копінг-поведінки у власному несвідомому, спеціальний вплив, обумовлюють необхідність вивчення психологічного механізму цілеспрямованої адаптивної поведінки.

нки, що є основою інформаційно-психологічної безпеки співробітника міліції.

Акмеологічна структурно-функціональна модель розвитку інформаційно-психологічної безпеки особистості співробітників міліції, повинна містити декілька блоків: акмеологічне проектування (вхід), (конструювання моделі поведінки співробітника, зокрема професійна психологічна підготовка, зміст діяльності, форми організації та методи; прогнозування умов акмеологічного впливу та стану об'єкта (особистість, соціально-психологічні умови); корекція (психолого-акмеологічна допомога: психологічна підтримка; акмеологічний вплив, психологічні корекція, розвиток і допомога), а також те, що безпосередньо коректується, – копінг-стратегії особистості, «я-концепція», особистісно-середовищні ресурси, міжособистісні відносини, навколишнє середовище; прогнозування та корекція (вихід) (психодіагностичні заходи та психологічний моніторинг) [5].

Взаємодія копінг-механізмів із системами «Я-концепції» дозволяє послабити негативний вплив на організм об'ємного і різноманітного інформаційно-психологічного впливу та позбавити особистість від згубного впливу посттравматичних реакцій.

До особливостей акмеологічного забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості входить процес надання властивостей надійності, неухильності здійснення певних заходів, досягненню поставлених цілей шляхом створення необхідних і достатніх для цього умов.

У структурі цього забезпечення виокремлено:

- об'єкт впливу в межах акмеологічного забезпечення – система «негативний інформаційно-психологічний вплив – особистість»;
- предмет впливу – особистість і навколишнє середовище;
- мета впливу – розвиток інформаційно-психологічної безпеки особистості, що охоплює психолого-правові особливості такого забезпечення щодо співробітників правоохоронних органів;
- засоби та способи впливу – приватні технології акмеологічного забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості.

Акмеологічне забезпечення становить технологічну систему, призначену для формування, збереження та відновлення адаптивної поведінки особистості.

Висновки. Акмеологічна структурно-функціональна модель інформаційно-психологічної безпеки особистості співробітників міліції повинна бути покладена в основу програми спеціального курсу розвитку інформаційно-психологічної безпеки особистості співробітників міліції і апробована під час експерименту, мета якого – розвиток особистісно-середовищних стратегій-ресурсів співробітників міліції: осо-

бистісної та професійної самооцінки, локус контролю, емпатії, афіліації сприйняття та надання соціальної підтримки та високофункціональних стратегій подолання негативного інформаційно-психологічного впливу. Необхідна розробка цілісної системи комплексного акмеологічного забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості, що містить не тільки індивідуально-особистісний, а й соціальний, соціально-груповий рівні.

Психолого-акмеологічні технології формування та розвитку інформаційно-психологічної безпеки особистості повинні бути спрямовані на високоєфективний акмеологічний вплив на одиничний або груповий об'єкт, застосовуючи необхідний арсенал прикладних технологій акмеологічного впливу, що дає можливість припускати, що впровадження акмеологічних технологій у широку практику дозволить підвищити ефективність інформаційно-психологічної безпеки особистості.

Перспективи дослідження. Напрямом подальших досліджень є використання психолого-акмеологічних технологій для формування інформаційно-психологічної безпеки працівника спеціального підрозділу міліції в аспекті забезпечення нервово-психічної стійкості та розвитку особистісного адаптивного потенціалу.

1. Про затвердження Доктрини інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 8 липня 2009 р. № 514/2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.president.gov.ua/ru/documents/9570.html

2. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції: навч. посібник / В. А. Ліпкан. – К.: КНТ, 2006. – 280 с.

3. Кормич Б. А. Інформаційна безпека: організаційно-правові основи: навч. посібник / Б. А. Кормич. – К.: Кондор, 2004. – 384 с.

4. Грачев В. И. Информационно-психологическая безопасность личности: теория и технология психологической защиты: дис. ... д-ра псих. наук: спец. 19.00.12 / Георгий Васильевич Грачев. – М., 2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/informatsionno-psikhologicheskaya-bezopasnost-lichnosti-teoriya-i-tekhnologiya-psikhologiche#ixzz2eKНтРА6>

5. Пальчевський С. С. Акмеологія: навчальний посібник / С. С. Пальчевський. – К.: Кондор, 2008. – 398 с.

Есимов С. С. Психолого-правовые особенности обеспечения информационно-психологической безопасности личности сотрудника милиции

Затрагиваются вопросы психолого-правовых особенностей обеспечения информационно-психологической безопасности личности работника милиции в контексте развития информационной среды в Украине.

Ключевые слова: *информационно-психологическая безопасность, психолого-правовые особенности, работники милиции.*

Yesimov S. S. Psychological and legal peculiarities of information and psychological security ensuring of the personality of a police officer

The article raises issues of psychological and legal characteristics of information-psychological security of the personality of a law enforcement worker in the context of the information environment development in Ukraine.

Key words: *informational-psychological safety, psychological and legal peculiarities, law enforcement workers.*

Стаття надійшла 22 жовтня 2013 р.

УДК 34.477

Р.-В. В. Кісіль

**ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СТАГНАЦІЇ
ТА ПРОЯВІВ ДЕФОРМАЦІЇ ОСОБИ ПРАЦІВНИКА ОВС
ЯК МЕТОДИКА РАННЬОЇ ПРЕВЕНЦІЇ
КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Викладено синалагматичні узагальнення щодо філософсько-правового та морально-психологічного вимірів інтерпретації проявів корупції, її тенденцій, що характерні для сучасного етапу процесів право- та державотворення. Розглянуто питання соціально-економічних наслідків корупції в онтологічному аспекті.

Ключові слова: *корупція, прояви, протидія, деонтологічний аспект, профілактика.*

Постановка проблеми. Мультиаспектність впливу корупційного феномена на соціально-правові, економічні та політичні процеси функціонування соціальних організацій зумовлює необхідність ідентифікації форм трансформації базових ланок соціального середовища, яких останні зазнають унаслідок інтеграції корупційної моделі біхевіоризму у суспільні відносини на індивідуальному та вузькогруповому (корпоративному) рівнях.

Послідовний філософсько-правовий та юридико-психологічний аналіз мікрорівня процесу соціальної корупціалізації, на нашу думку, є запорукою деталізації особливостей таких компонентів корупційного феномена як індивідуальні фактори каталізації корупційної активності (феномен морально-психічної схильності службової особи до вчинення корупційних дій) та іманентні трансформації внутрішнього імперативу службової особи під дією корупційних факторів.